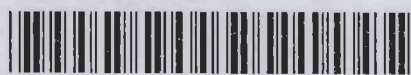

สถานการณ์ ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๔

SITUATION OF
THE THAI OLDER PERSONS
2021

สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 25..
WT120 ม686ส 2565

B0027461
bib:13399117039

คำนำ

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรสำคัญที่จะต้องดูแลตนเอง และได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างมากในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา อย่างน้อยที่สุดคือต้องทราบว่า โดยสภาวะทางชีววิทยาถือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะมีโอกาสติดโรคหรือมีอาการรุนแรงได้มากกว่ากลุ่มอายุอื่น แต่ในระดับปัจเจก ผู้สูงอายุบางท่าน หรือจำนวนไม่น้อย ก็อาจมีความเสี่ยงน้อยกว่าคนในกลุ่มอายุอื่นที่มีโรคประจำตัว หรือพฤติกรรมเสี่ยงบางอย่าง เช่น การเที่ยวกลางคืน หรืออยู่ในที่ผู้คนหนาแน่น อากาศไม่ถ่ายเท ในทางกลับกัน ผู้สูงอายุที่มีเศรษฐกิจฐานะไม่ดี อยู่ในบ้านที่คับแคบแออัด ก็กลายเป็นกลุ่มเสี่ยง แม้จะมีชีวิตที่ไม่ได้ออกไปพบปะผู้คนมากมาย เหมือนกลุ่มอายุอื่น นี่เป็นตัวอย่างเล็กๆ ของความซับซ้อนของปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะในภาวะที่มีโรคระบาดหรือไม่

รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564 ฉบับนี้ถือเป็นฉบับที่สองที่นำเอาเรื่องการระบาดของโควิด-19 กับผู้สูงอายุไทยมาเป็นอรรถบทสำคัญที่จะทำให้เห็นข้อมูลและข้อเท็จจริงส่วนหนึ่งที่ผู้สูงอายุไทยเผชิญอยู่ในภาวะของโรคระบาดระดับโลกและเป็นโรคระบาดที่ต้องยอมรับว่าฝ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายนโยบายหรือประชาชนทั่วไป หรือแม้กระทั่งในวงการสาธารณสุขเองก็มีประสบการณ์น้อยมากว่าจะอยู่กับการควบคุมการระบาดของโรคอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่ายที่พยายามควบคุมการระบาดของโควิด-19 กระทบชีวิตความเป็นอยู่พื้นฐานของผู้คนจำนวนไม่น้อยในสังคม ถึงขั้นมีคำกล่าวที่ว่า กลัวอด ไม่กลัวโควิด รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564 หวังจะสะท้อนข้อมูลส่วนหนึ่งจากมุมมองของผู้สูงอายุไทย เท่าที่ได้มีการรวบรวม หรือศึกษาเจาะลึก โดยฝ่ายต่างๆ ในสังคมเท่าที่สถานการณ์จะอำนวย

รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย เป็นรายงานที่ถูกกำหนดให้จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีโดยมีความมุ่งหมายให้คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นกลไกนโยบายและเป็นผู้มีหน้าที่สำคัญในการที่จะมองพัฒนาการของประเทศในภาพรวมได้รับทราบข้อมูลข้อเท็จจริงว่าด้วยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่เรียกว่าการเปลี่ยนเป็นสังคมสูงอายุ ซึ่งมีความหมายอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศ ไม่ให้ฝ่ายต่างๆ ในสังคมเกิดความกังวลเกิน หรือเข้าใจผิด แต่ในทางกลับกัน กลับเห็นโอกาสและมีความมั่นใจว่า การที่ประเทศไทยเป็นสังคมสูงอายุไม่ใช่อุปสรรคต่อการพัฒนา แต่อาจจะเป็นโอกาสในการพัฒนาประเทศให้สามารถจะเจริญเติบโตต่อไปได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม โดยความเชื่อเรื่องการทำให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ยังสามารถมีคุณภาพชีวิตและมีผลิตภาพทางเศรษฐกิจ มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ใช่ภาระที่จะต้องได้รับการดูแล

WT 120
ม. ๕๕๕ 25๖5
ทะเบียน B0027461
10 ส.ค. 25๖5

สารบัญ

บทที่ 1 สถานการณ์ ทั่วไป

21

บทที่ 2 อรรถบท-ผู้สูงอายุ กับโควิด-19

43

คำนำ	2
บทสรุปสำหรับผู้บริหารและข้อเสนอแนะ	4
แหล่งข้อมูล สถิติที่ใช้ในรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564	15
คำนิยามของ “ผู้สูงอายุ”	18
1.1 การสูงวัยของประชากรโลก	22
1.1.1 การกระจายตัวของประชากรสูงอายุโลก	24
1.1.2 ประชากรสูงอายุในโลก	26
1.1.3 การแพร่ระบาดของโควิด-19 กับประชากรโลก	28
1.1.4 วันผู้สูงอายุสากล	32
1.2 ประชากรอาเซียน	33
1.2.1 จำนวนและโครงสร้างประชากรในอาเซียน	34
1.3 ประชากรไทย	37
1.3.1 ปี 2564 เป็นปีแรกในประวัติศาสตร์ที่ประเทศไทย มีจำนวนคนตายมากกว่าจำนวนเด็กเกิด	40
1.3.2 ประชากรสูงอายุไทยในอีก 50 ปี และ 100 ปีข้างหน้า	41
2.1 โควิด-19 กับผู้สูงอายุไทยในปี 2564	44
2.1.1 ผู้สูงอายุที่ติดเชื้อโควิด-19	44
2.1.2 ผู้สูงอายุที่เสียชีวิตจากโควิด-19	45
2.1.3 ผู้สูงอายุกับวัคซีนโควิด-19	46
2.1.4 การเข้าถึงบริการสุขภาพจากภาครัฐของผู้สูงอายุ	51
2.2 การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุไทยในช่วงโควิด-19	53
2.2.1 การเข้าถึงมาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐของผู้สูงอายุ	53
2.2.2 การเข้าร่วมและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อมาตรการของภาครัฐ	54
2.3 การปรับตัวและการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุไทยในปี 2564	56
2.3.1 การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	56
2.3.2 แอปพลิเคชันของภาครัฐในช่วงโควิด-19	56
2.3.3 การใช้งานแอปพลิเคชันต่างๆ ของผู้สูงอายุไทย	58
2.4 ความเป็นธรรมทางดิจิทัลสำหรับคนทุกวัย (Digital Equity for All Ages)	59
2.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนความเป็นธรรมทางดิจิทัล	62

บทที่ 3
สถานการณ์
การดำเนินงานด้าน
ผู้สูงอายุในประเทศไทย

65

3.1	มาตรการความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐต่อผู้สูงอายุ และมาตรการเพิ่มเติมในช่วงสถานการณ์โควิด-19	66
3.1.1	ด้านเศรษฐกิจและการเงิน	66
3.1.2	ด้านการดูแลจิตใจ	67
3.1.3	ด้านสวัสดิการสังคมและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	69
3.1.4	ด้านการป้องกันและคัดกรอง	70
3.1.5	ด้านการดูแลรักษา	71
3.2	มาตรการทั่วไปที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ	72
3.2.1	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	72
3.2.2	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข	72
3.2.3	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	73
3.2.4	กองทุนผู้สูงอายุ	73
3.2.5	กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	74
3.2.6	กระทรวงแรงงาน	74
3.2.7	กระทรวงวัฒนธรรม	74

บทที่ 4
สถานการณ์เด่น
ในรอบปี 2564

75

4.1	ผู้สูงอายุแห่งชาติ	76
4.2	ศิลปินแห่งชาติประจำปี 2564	80
4.3	มาตรฐานศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย	84
4.4	บริษัทเอกชนมีโครงการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น	89
4.5	การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564	92
4.6	นวัตกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	95
4.7	สื่อรายการทีวีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	100
4.8	ผู้สูงอายุในสื่อ	101

บทที่ 5
งานวิจัย
เพื่อสังคมผู้สูงอายุ

105

5.1	การศึกษาผลกระทบของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย	106
5.2	การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการยอมรับการทำหนังสือแสดงเจตนาเพื่อ การรักษาทางการแพทย์ในผู้สูงอายุไทยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	108
5.3	โครงการสำรวจความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องโรค การปฏิบัติตัว และการได้รับวัคซีนโควิด-19 ของประชาชน กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผู้สูงอายุ และผู้พิการทางการเห็น	110
5.4	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะ พหุพลังของผู้สูงอายุไทย	112

บรรณานุกรม	115
รายชื่อคณะทำงาน	117